

Hart voor Brabant

Gezondheid telt!

Colofon

Uitgever: GGD Hart voor Brabant
Contactpersoon: M.J.H. van Bon-Martens
Vormgeving/opmaak: de Code
Oplage: 150
Uitgave: 2010

GGD Hart voor Brabant
Postbus 3166, 5203 DD 's-Hertogenbosch
T (0900) 463 64 43 (lokaal tarief)
F (073) 641 86 53
I www.ggdhvb.nl

Dit project werd mogelijk gemaakt door:

ZonMw

Hart voor Brabant

Gezondheid telt!

Jongeren en alcoholpreventie

Doelgroepsegmentatie als nieuwe benadering

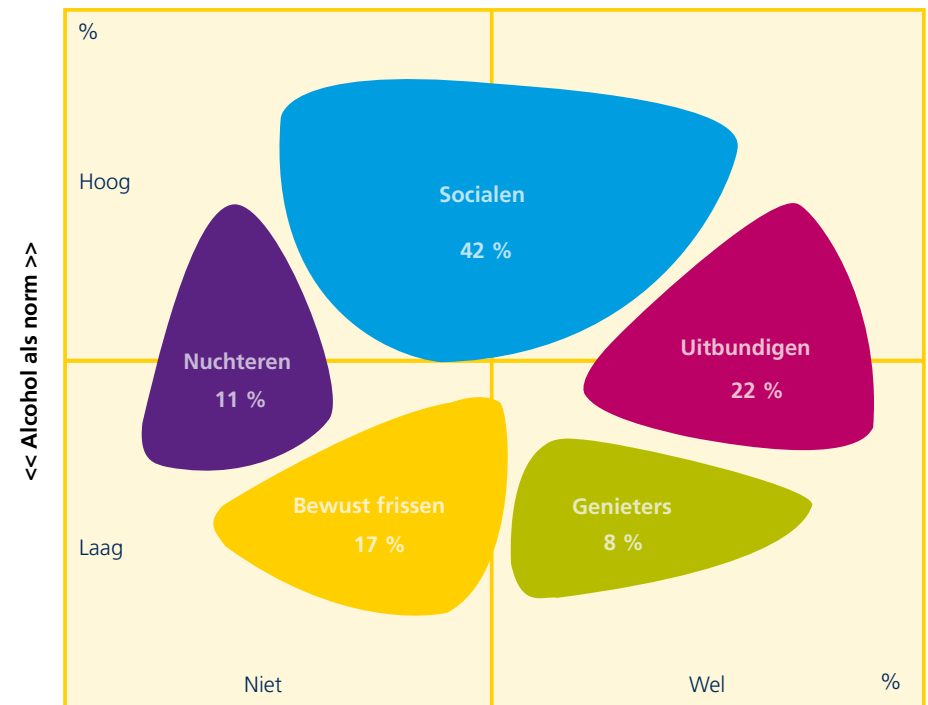
Inleiding

Veel jongeren drinken op té jonge leeftijd, té vaak en té veel alcohol. De GGD Hart voor Brabant zet zich samen met anderen al jaren in om dit te veranderen. Helaas met nog onvoldoende resultaat. Alcoholpreventie gericht op jongeren moet en kan nóg beter.

Vanuit marketingstrategieën is bekend dat een boodschap beter aankomt als die aansluit bij de beleving van de ontvanger. In reclameboodschappen zijn vorm en inhoud daarom zorgvuldig afgestemd op de waarden en behoeften van de doelgroep. Dit marketing-principe geldt ook voor preventieboodschappen. Campagnes gericht op alcoholpreventie dienen dus goed afgestemd te zijn op de waarden, normen, houding en beleving van jongeren met betrekking tot alcohol. Informatie hierover ontbrak echter nog.

GGD'en zijn gewend te werken met doelgroepen gedefinieerd op basis van sociodemografische kenmerken als leeftijd, geslacht, gezinssamenstelling of schooltype. GGD Hart voor Brabant onderzocht samen met onderzoeksbureau Motivaction de verschillende houdingen van jongeren ten opzichte van alcohol(gebruik) en de achterliggende waarden (psychografische kenmerken). Deze brochure presenteert de resultaten van het onderzoek.

Er zijn vijf typen jongeren te onderscheiden, elk met hun eigen kijk op alcohol:

<< Alcohol onderdeel van belevingswereld >>

Deze brochure beschrijft elk segment jongeren aan de hand van hun houding ten aanzien van alcohol, hun alcoholgedrag, invulling van hun dagelijks leven en vrije tijd, en sociodemografie. Voor elk type jongeren worden handreikingen gegeven voor preventie. Deze 'tips' zijn door praktijkmensen van de GGD gefomuleerd. Richtinggevend, maar zeker niet uitputtend. Hopelijk is dit onderzoek een bron van inspiratie voor iedereen die bezig is met de preventie van alcoholgebruik onder jongeren.

Het onderzoek in het kort

Vragenlijst

- algemene stellingen over houding en waarden
- specifieke stellingen over houding en waarden ten aanzien van alcohol
- vragen over gedrag, dagelijks leven en sociodemografie

Onderzoekspopulatie

- representatieve steekproef van 7.000 jongeren, waarvan 3.230 hebben deelgenomen (46%)
- leeftijd 12 t/m 18 jaar
- woonachtig in de regio van GGD Hart voor Brabant (29 gemeenten)

Veldwerk

- schriftelijke uitnodiging met inlogcode voor digitale vragenlijst
- jongeren 16 t/m 18 jaar rechtstreeks benaderd
- jongeren tot 16 jaar via ouders gevraagd om medewerking
- veldwerk verricht in voorjaar 2009

Resultaten

- 5 typen jongeren met eigen kijk op alcohol (5 segmenten)
- vragenlijst en SPSS-syntax om analyse elders uit te voeren (verkrijgbaar bij GGD Hart voor Brabant)

*Volgzaam, wil niet opvallen,
gezelligheid, statusgevoelig*

42%

SOCIALEN

Houding (ten aanzien van alcohol)

Het sociale type is gevoelig voor normatieve aspecten van alcoholgebruik, **vindt het spannend om te drinken als het niet mag, associeert alcohol met 'erbij horen'**, is zich minder bewust van de ongezonde aspecten van alcoholconsumptie, stoort zich minder aan excessen met betrekking tot alcohol (bijvoorbeeld dronkenschap), heeft minder behoefte aan waardering dan de anderen, wil zijn eigen gang kunnen gaan (minder regels van ouders). Ouders raden alcohol af of verbieden het (maar weten vaak niet dat hun kind drinkt).

Alcoholgedrag

- 72% heeft wel eens alcohol gedronken (totale steekproef 64%)
- drinkt vooral zoete mixdrankjes
- is minder vaak aangeschoten of dronken geweest
- drinkt vaker op schoolfeest

Dagelijks leven en vrije tijd

- hangt vaker op straat met vrienden
- gaat minder vaak op stap in uitgaansleven
- vindt leraren, cultuur en levensbeschouwing minder belangrijk
- is geen lezer

Sociodemografie

- gemiddelde leeftijd is 14,8 jaar (steekproef 14,9 jaar)
- is vaker autochtoon
- volgt vaker VMBO theoretische leerweg
- woont vooral in minder stedelijke gebieden

Tips voor preventie

De sociale drinkers spiegelen zich aan rolmodellen. Bekende Nederlanders of jongeren uit de segmenten 'Bewust frissen' en 'Nuchteren' kunnen ingezet worden voor het uitdragen van de

boodschap. Zorg bij deze groep ook voor een goede marketing van non-alcoholische drankjes. Als eenling willen deze jongeren niet opvallen. Een meerderheid van de groep moet dus kiezen voor een ander drinkgedrag.

*Uitgesproken, opvallend, trendsettend,
spanningszoekend, statusgevoelig*

22%

UITBUNDIGEN

Houding (ten aanzien van alcohol)

Het uitbundige type heeft **sterke, positieve associaties met alcohol**, vindt alcohol lekker, heeft een positief beeld van dronkenschap en schaamt zich daar niet voor, vindt dat dronken zijn erbij hoort, is zich minder bewust van de ongezonde aspecten van alcoholconsumptie, gaat graag zijn eigen gang en wil geen regels van ouders (ouders raden alcoholgebruik relatief weinig af), gaat uit van eigen normen en is sociaal binnen de eigen groep.

Alcoholgedrag

- 97% heeft wel eens alcohol gedronken (totale steekproef 64%)
- drinkt vooral bier, mixdrankjes en shooters
- is vaker aangeschoten of dronken geweest
- drinkt met name in de discotheek en met leeftijdgenoten
- drinkt uit verveling en om te feesten
- koopt vaker zelf alcohol

Dagelijks leven en vrije tijd

- is vaak met vrienden (thuis, in uitgaansleven of op straat)
- vindt online sociale netwerken belangrijk (internet, email)
- vindt school, cultuur, levensbeschouwing en sport minder belangrijk (spijbelt vaker)
- rookt vaker

Sociodemografie

- is gemiddeld wat ouder (15,9 jaar tegenover 14,9 jaar voor gehele steekproef)
- jongens zijn licht oververtegenwoordigd (55%)
- is vaker autochtoon
- volgt vaker opleiding op MBO of HAVO niveau
- woont vaker op het platteland

Tips voor preventie

Omdat de uitbundige jongeren graag hun eigen gang gaan, is een belerende benadering niet gepast. Met vragen als 'Zou je dat wel doen?' bereik je deze groep niet. Beter is om deze jongeren bewust te maken van de risico's van

alcoholgebruik door de gevolgen te laten zien. Het tv-programma 'Spuiten en slikken' is daar een goed voorbeeld van. Deze groep is ook gebaat bij duidelijke regels over wat wel en niet mag.

Zelfverzekerd, doelgericht,

sociale omgeving is belangrijk

8%

GENIETERS

Houding (ten aanzien van alcohol)

De genieger ziet alcohol niet als norm, associeert alcohol minder met dronken zijn, **vindt het gewoon lekker en vindt het ook wel 'iets' voor anderen, heeft een afkeer van dronkenschap**, zoekt waardering bij sociale omgeving, is zelfbewust en houdt controle op zichzelf, leert van fouten en wordt serieus genomen, is bezig met de toekomst, verlangt regels van ouders. Ouders vinden het relatief vaak goed dat hun kind alcohol drinkt.

Alcoholgedrag

- 84% heeft wel eens alcohol gedronken (totale steekproef 64%)
- drinkt vooral bier, mixdrankjes en wijn
- is minder vaak aangeschoten of dronken geweest
- drinkt vooral thuis met leeftijdgenoten en ook met ouders omdat het gezellig is
- krijgt vaker alcohol van ouders

Dagelijks leven en vrije tijd

- ziet vrienden vooral in uitgaansleven, minder vaak op straat
- relatie met ouders en familie is belangrijk, net als met klasgenoten en leraren
- heeft vaker een hobby / is vaker lid van een vereniging

- leest vaker de krant
- vindt tv-programma's vaker belangrijk

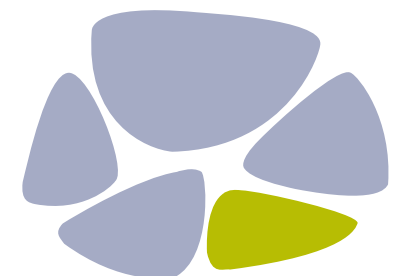
Sociodemografie

- is gemiddeld wat ouder (15,6 jaar tegenover 14,9 jaar voor gehele steekproef)
- meisjes zijn licht oververtegenwoordigd (56%)
- is vaker autochtoon
- volgt vaker opleiding op MBO niveau of VMBO gemengde leerweg

Tips voor preventie

Ouders van de genietende jongeren weten vaak dat hun kind alcohol gebruikt. Zij staan daar niet afwijzend

tegenover. Betrek daarom juist bij deze doelgroep de ouders bij de preventie. Deze groep jongeren gaat bewust met alcohol om. Spreek ze daarom ook aan op hun eigen verantwoordelijkheid. Pakkende slogans als 'Alcohol 16 min, geen goed begin' zijn daarbij een goed middel.

*Puur, echt, geen meeloper,
weinig statusgevoelig*

17%

BEWUST FRISSEN

Houding (ten aanzien van alcohol)

De 'bewust frisse jongere' ziet alcohol niet als norm, vindt alcohol niet lekker en vindt het ook niets voor hem/haar, **heeft geen positief beeld van alcoholgebruik, associeert alcohol niet met gezelligheid en ontspanning**, keurt dronkenschap sterk af, is zich bewust van de ongezonde aspecten van alcoholconsumptie, vindt zich vaker voldoende geïnformeerd over en gewaarschuwd voor alcohol, verlangt regels van ouders.

Alcoholgedrag

- 78% heeft nog nooit alcohol gedronken (totale steekproef 36%)
- als er wordt gedronken:
  - zijn dat vooral zoete mixdrankjes
  - is dat vooral thuis, alleen of met ouders
  - leidt dit vrijwel nooit tot aangeschoten of dronken zijn

Dagelijks leven en vrije tijd

- ziet vrienden met name op school of in eigen buurt (op straat of buurtcentrum), minder vaak thuis of in het uitgaansleven
- ouders en familie zijn belangrijk, net als klasgenoten, leraren, hobby/vereniging en levensbeschouwing/religie

- houdt vaker van een boek lezen en computerspellen
- is minder actief op internet en met e-mail
- spijbelt en rookt minder vaak

Sociodemografie

- is gemiddeld wat jonger (14,1 jaar tegenover 14,9 jaar voor gehele steekproef)
- volgt vaker VMBO basisvorming of HAVO
- heeft vaker ouders die buiten Nederland zijn geboren
- relatief veel moslims (27% tegenover 7% in gehele steekproef)

Tips voor preventie

Deze groep jongeren kiest weloverwogen om geen alcohol te drinken. Bevestig en versterk hen in deze keuze. Zorg ervoor dat zij zich geen uitzondering (gaan) voelen. Blijf aantrekkelijke alternatieven bieden voor alcoholische drankjes.

Verstandig, huiselijk,

grote invloed van ouders en school

11%

NUCHTEREN

Houding (ten aanzien van alcohol)

Het nuchtere type associeert alcohol met 'los gaan', dronken zijn, erbij horen en 16+, *vindt alcohol niets voor hem/haar en vindt het niet lekker, heeft een afkeer van dronkenschap*, is zich sterk bewust van de ongezonde aspecten van alcoholgebruik, vindt zich vaker voldoende geïnformeerd over en gewaarschuwd voor alcohol, zoekt waardering van ouders en houdt zich aan regels van ouders.

Alcoholgedrag

- 85% heeft nog nooit alcohol gedronken (totale steekproef 36%)
- als er wordt gedronken:
  - zijn dat vooral zoete mixdrankjes
  - is dat vooral thuis met hun ouders of anderen
  - leidt dat minder vaak tot aangeschoten of dronken zijn
- koopt minder vaak zelf alcohol, krijgt vaker van ouders of familieleden

Dagelijks leven en vrije tijd

- ziet vrienden vaker op straat in eigen buurt, minder vaak in het uitgaansleven
- ouders en familie zijn belangrijk, net als school, leraren en levensbeschouwing/religie
- houdt vaker van een boek lezen,

computerspellen en TV/DVD kijken

- is minder actief op internet en met email
- spijbelt en rookt minder vaak

Sociodemografie

- is gemiddeld wat jonger (14,0 jaar tegenover 14,9 jaar voor gehele steekproef)
- volgt vaker VMBO basisvorming of HAVO
- heeft vaker ouders die buiten Nederland zijn geboren
- woont vaker in stedelijk gebied
- relatief veel moslims (16% tegenover 7% in gehele steekproef)

Tips voor preventie

De nuchtere jongeren kennen de gevaren van alcohol. Het is daarom niet nodig te

blijven benadrukken dat alcohol niet mag en niet goed is. Onder invloed van hun omgeving drinken ze soms toch. Blijf hen stimuleren om nee te (blijven) zeggen. Geef deze jongeren bijvoorbeeld een ambassadeursrol. Omdat ouders en ook school een grote invloed hebben op deze groep, is het verstandig ook hen te betrekken bij de preventieactiviteiten.

